

Galení.

L I.

Bliosofos & acres humores, pituitamq̄ salſam à capite purgant, eiusq̄ deſtil-
lationes fiſtunt, tuſſientibus profunt, & aſperitates faucium leniūt, ſuntq̄
omnium præſtantiffima, & ob id in uſum quotidianum reuocanda. Accipiunt
aloes, ſcammonia, añ vnc. dimidiam. Colocynthidis, agarici, añ drach. duas.
Bdellij, gummii arabici, añ drach. vnā. Cum ſucco abſinthij fingat̄ maſſa. Alijs
ita componit̄. Pulpæ colocynthidis, drach. vnā. Aloes, ſcammonia, añ drach.
duas. Maſtiches, drach. dimidiam. Cum ſucco abſinthij formetur maſſa.

CATAPOTIA GENITALE SEMEN ARGENTIA.

Incerti autoris.

L II.

HAbent ſeminis erucæ, teſticulorum vulpis, ſeminis vrticæ, ſatureiæ, cau-
darum ſcinci, pudendi tauri, añ vnc. dimidiam. Cum cerebello paſſerum
fingantur catapotia.

DE SACCHARIS, ET CONDITIS.

SECTIO SEPTIMA.

DIOSACCHAR.

I.

Saccharum violaceum ſeu violatum bilis feruorem miti-
gat, ſitim extinguit, aluum lenit: thoracis vitijſ calidis,
faucium & gutturis aſperitati ac ſiccitati auxiliatur: fit
hoc modo. Florum violarum nigrarum recentium, cau-
da pediculoſe & viridi, ceu caliculo, purgatarum, in mor-
tario lapideo tritarum, duplo ſaccharo miſcentur, & vaſe
vitreo aut vitrato reponuntur. Meſuræ filius c̄ triplum
ſacchari miſcet.

ANNOTATIONES.

a Saccharis.) Ita cum recentioribus Græcis, & iunioribus medicis appellare placuit. *Sacchara.*
Quamquam ij Conſeruas etiam vocent, flores ſaccharo conditos.

b Iofacchar.) Saccharum violaceum ſonat. Reſtius viola ſaccharata. *Iofacchar.*

c Triplum.) Quæ ratio condiendi non probatur, quòd minima Sacchari mole viola-
rum facultas obruatur. Hodie flores minutim inciduntur, & ſingulis libris florum, ſac-
chari libræ duæ permifcetur: niſi flores ſicciores fuerint, tum enim ſingulis libris florum,
Sacchari albiſſimi libræ duæ, & dimidia adijciuntur.

SACCHARVM ROSACEVM ROSATVMVE.

II.

Ventriculum & cor, reliquaq̄ viſcera refrigerat, firmat, repentesq̄ in ar-
cem cerebri vapores reprimit. Tabidis, & ſanguinem reiſcientibus vetus
plurimum confert. Fit verò ſic. Foliorum roſarum rubrarum nondum perfe-
ctarum, recentium, exunguatorum, tritorum in mortario lapideo, libra vna
duplo ſaccharo permifcetur: & in vaſe vitreo, aut vitrato, non tamen omnino
repleto, vt feruenti ſit locus, nec foràs exiliat, recòduntur. Hodie, vt diximus,
minutim tantum inciduntur roſarum folia, & in vmbra prius, vt eorundem ex-
crementoſa humiditas reſoluatur, à nonnullis exiccantur.

SACCHARVM BVGLOSSATVM.

III.

Coripſum roborat, eiusq̄ tremorem, & ſyncopen ſanat, manicos & me-
lancholicos iuuat. Fit, vt violaceum, nempe floribus pediculo purgatis,
in pila tritis, addito ſaccharo duplo.

ANNOTATIO.

X iij a Saccha-

a Saccharum buglossatum non est, nisi Borriginis saccharum. Siquidem veterum Buglossum non est, nisi Borrigo recentioribus vocata herba, vt alibi fulius monstrauius.

SACCHARVM NYMPHEAE.

IIII.

Vehementioribus febribus subuenit, & doloribus quos bilis creat. Capitis ardores feruoresq; sopit, ac somnum accersit. Fit, vt violaceum.

ANNOTATIO.

a Nymphaea.) Nenufaris, hodie facientes medicinam & pharmacopœi nominant.

SACCHARVM CICHORII.

V.

Valeat aduersus iecoris calorem, & viscerum obstructiones. Fit, vt prædicta.

** Acetosa.*

SACCHARVM OXALIDIS.

VI.

Contra ventriculi & iecoris calorem auxilio est. Fit, vt præcedentia.

SACCHARVM PRVNELLAE.

VII.

Ireperentes in cerebrū vapores calidos reprimit, & ad omnia oris gutturisq; vitia vtile est. Fit, vt priora.

SACCHARVM BECHII.

VIII.

Commorsis à serpente auxiliatur, & præsumentes percuti non patitur. Lumborum dolores sedat. Fit, vt prædicta.

ANNOTATIO.

b Echij.) Buglossum recentiores vocant, quemadmodum alibi ostendimus.

SACCHARVM ROSMARINI.

IX.

Anthos.

Anthos, hodie facientes medicinam vocant. Cerebrum refrigeratum ac humectum firmat, itemq; omnes corporis partes neruosas. Flatus denique dissipat. Fit alijs similiter.

SACCHARVM LAVENDVLAE.

X.

Adversus morbum comitalem, apoplexiam, & id genus alia frigida cerebri & neruorum vitia valet. Fit, vt ea quæ præcedunt.

SACCHARVM SALVIAE.

XI.

Vterum firmat, & alia quæ saccharum præcedens potest. Fit vt priora.

SACCHARVM BETONICAE.

XII.

Frigidis capitis malis confert, ventriculum & vterum purgat, calculosis renibus auxilio est, conceptionemq; iuuat. Fit, instar aliorum.

SACCHARVM PAEONIAE.

XIII.

Comitiali morbo aduersatur, & ea quæ præcedens efficere potest. Fit, vt alia.

SACCHARVM MAIORANAE.

XIII.

Scorpionum ictibus aduersatur. Menses euocat. Vrinæ difficultati, & hydropicis succurrit. Fit aliorum modo.

c Melissa.

SACCHARVM MELISSOPHYLLI.

XV.

Eadem,

EAdem, quod præcedens efficit. Præterea articulorum dolores mitigat. Fit, ut priora. Hæc saccharata medicamenta commemorasse, satis sit. nam magna ex parte omnibus in officinis parata habentur. Sunt tamen, qui pluribus alijs vtuntur. vt est:

- 16 Scabiosæ
- 17 Sambuci
- 18 Menthæ
- 19 Fumariæ
- 20 Eufrafiæ
- 21* Verbasculi
- 22 Tiliæ florum
- 23* Ephemerion lethalis
- 24 Cardui benedicti
- 25 Persicæ floribus, bilem & aquam educit
- 26 Genistæ floribus, ad renum & lienis obstructions

} Saccharum.

* Primula
veris.
* Lilij con-
uallij.

Conficiuntur autem omnia, instar eorum quæ antea dicta sunt: easque habent, quas herbae quæ saccharo condiuntur, facultates. Ad condita igitur transcundum erit.

DE CONDITIS.

Condiuntur hodie magna ex parte radices, cortices, & fructus *Conditum* quarundam stirpium, & arborum. Condiendi verò vocabulum recentioribus medicis in angustum sic est coactum, vt Conditum appellatione ea solum veniant, quæ melle aut saccharo, vt vocant, clarificato excepta conseruantur, ac condiuntur. Sunt verò vsitata hodie condita, quæ sequuntur.

ZINGIBER CONDITVM.

Intemperiem ventriculi frigidam & humidam sanat, & ab ea tardam ac deprauatam concoctionem, quæ cibos in acidam cruditatē corrumpit. Viscerum lubricitatem corrigit, flatus dissipat, alimentum in iecur & vniuersum corpus distributionem accelerat. Senibus, aut natura, aut ex morbo frigidis, & hyeme vtile. Fit hoc modo. Zingiberis recentis, si haberi potest, aut saltem arte humectati, pars vna, cum Sacchari partibus tribus coquitur. Sunt qui zingiber humectatum cum mellis partibus tribus, & sacchari parte vna coquunt: alij verò cum saccharo clarificato triplo condiunt. Humectandum autem zingiber album, purum, recens, aqua frigida affusa, qua biduo maceratur.

ANNOTATIO.

a Aqua frigida affusa.) Hac ratione non solum radices, sed & fructus sicciore recentibus similes redduntur. Biduo enim sine etiam coctione, in aqua frigida macerata hæc omnia intumescunt. Atque hæc se prodit error eorum qui aridas radices Zingiberis longo tempore, nunc cum acerrimo lixiuio, calce, quernoque cinere: nunc muria macerant humectantque donec mollescant. Siquidem hac ratione magnam acrimoniam, & calorem illis conciliant, vt parum tutus sit illarum subinde vsus nisi in ijs, qui frigido admodum ventriculo sunt præditi. Sunt qui zingiberis & aliarum radicum libram vnã coquunt in aqua, donec tenerescant, dein tritas per cribrum setaceum traiciunt, & denuò cum sacchari libris tribus ad mellis consistentiam coquunt. Porro Zingiber viride hodie dicitur, quod recens conditum saccharo, ex alieno orbe ad nos affertur.

ACORVS CONDITVS.

II.

Y iij Cere-

Cerebrum & nervos roborat, malisq; eorundem frigidis auxilio est. Conditur autem, radicibus prius in frustra dissectis: vt zingiber humectatus, cumq; Saccharo triplo coctus.

ANNOTATIO.

Acorus.

a Acorus.) Indicus, Galanga maior dictus, fumendus; non nostras palustris. Hic enim ad neruorum & cerebri frigidos affectus plane inutilis est. Quocirca vsus eius in iam dictis malis damnandus est, atq; abijciendus, neq; post hac eius vsu egri perdendi, ac in sumptus non necessarios conijciendi, vt libro quoq; primo monuimus: vt non sit necesse, ea de re hoc in loco verbosiorum esse. Calamus aromaticus officinarum, eodem quo Acorus modo condiri debet.

PIMPINELLA CONDITA.

III.

Calculosis renibus auxiliatur, mulieres a partu purgat, regio morbo laborantibus succurrit, & a pestilentia contagione incolumes atq; immunes feruat. Fit, vt zingiber conditum.

Condiuntur & alia quaedam radices, quas nominatim tantum recensuisse satis erit.

5 Calamus Maoticus conditus.

6 Galanga maior condita.

7 Helenium conditum. Helenij autem conditum nonnulli ita parant. Radix probe purgata, & in frustra vel taleolas dissecta, in aqua donec mollescat coquitur. Cocta subinde tunditur, & per colu traicitur, vniq; parti radicis, mellis despumati, aut sacchari clarificati, partes duae miscentur. Stomacho confert, obstructa referat, pestilentia resistit.

8 Sifarum satiuum, loco Secacul, quod hodie incognitum est conditur, quod eius radices stomacho vtilis sint, vrinam & venerem ciet, flatu ventriculi dissipent, conualescentibus conducant, eademq; quae Secacul praestant. Radices eius a cortice cineritio & nervo interno purgatae, in frustra secantur pollicem equantia, intus, vnde nervus extractus vno caryophyllo humectato, & particula zingiberis itidem humectati factae. Deinde coquuntur vt tenerescant, & cum saccharo & melle, aut triplo saccharo solo, vt caeterae, condiuntur.

Quae sane omnia condita eam facultatem obtinent, quae radicibus illis a probatis autoribus tribuuntur.

CITRIA CONDITA.

IIII.

Cor & ventriculum firmant, concoctionem iuuant, orisq; halitum commendant. Condiuntur hoc modo. Poma citria frustatim secta, saccharo clarificato condiuntur. Ioannes Damascenus aliam habet condiendi rationem, quam sane, quae ea vt volent, in Sectione de conditis apud eundem inuenient. Condiuntur etiam cortices Citri ad eum modum. Hi carne purgati lixiuio clare merguntur diebus nouem, mutato ad diem quintum: post merguntur aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant. Tunc aqua fontis plurima in vase mundo coquuntur donec tenerescant. Aquosa de in substantia ab his expressa, in vase lapideo merguntur horis 24. Iulebo sufficienti ex saccharo albo & aqua tripla constante, post coquuntur igne lento ad penidiorum consistentiam. Extracti ex hoc Iulebo cortices, vase vitreo reponunt, superfuso singulis vicissim Iulebo rosato ad mediocrem ceu sacchari candefacti crassiciem cocto.

MYROBALANI CEPVLI CONDITI.

V.

Ventriculum firmant, appetentiam inuitant, concoctionem promouent, rationalem animae partem vegetam reddunt, & sensificam. Quapropter visum quoq; acuum, & vsu crebro iuuentutem & vniuersi corporis vires tuentur. Condiuntur integri, industria idonea prius humectati,

MYRO-

MYROBALANI EMPELITICI CONDITI.

VI.

Ventriculum roborant, nimiamque eius humiditatem corrigunt, mentis aciem exacuunt, sitimque restinguunt. Condiuntur, ut priores.

CYDONIA CONDITA.

VII.

Alui fluorem vomitumque sistunt, ventriculum roborant: ob id & concoctionem iuuant, appetentiam inuitant: iecur & cor, corpusque vniuersum refrigerant. Hac intus a seminibus & foris a cortice purgata, quadripartito diuisa, saccharo clarificato condiuntur. Aliqui ita diuisa ex aqua coquunt, donec tenerascunt, dein saccharo condunt.

Hactenus magis vsitata recensuimus condita fructuum. Sunt autem complures alij fructus qui tam recentes quam sicci condiri consueuerunt: ut sunt qui sequuntur.

8 Aurantia, seu, ut vulgus nominat, arantia integra, & horum cortices.

9 Limones

10 Nuces moschatae

11 Iuglandes

12 Bellericae

Myrobalani.

13 Cepulae

14 Emblicae.

Purgant minus, nutritioni autem inseruientes partes magis roborant, concoctionem promouent, cerebri actiones omnes vegetant, visumque clariorem reddere creduntur, obstructionsque tollunt. Datur vna singulis diebus. Cerebrum, neruos, cor, hepar, ventriculum, & partes laxas constringendo roborant, & intemperiem humidam corrigunt. Tremor cordis conferunt, appetentiam inuitant, vomitum sistunt,

15 Mespila

16 Pira

17 Poma

18 Pruna syluestria

19 Cerasa

20 Baccaribes.

Condiuntur autem ij fructus aut saccharo, aut melle, aut ambobus. Conditae autem melle, magis calent, & tergent, minusque ventriculo iucundi sunt: cum saccharo contra. Condiuntur vero interdum integri & cum seminibus, interdum seminibus purgati. Fructus sicci recentibus similes redduntur, velut pruna, & vuae passae, si modice compunctae in aqua frigida macerentur. Sic enim statim timent, & pleniores redduntur.

DIA CYDONIVM SIMPLEX.

XX.

Ventriculum, iecur, & caetera viscera roborat, appetentiam excitat, concoctionem iuuat, vomitum & lienteriam sedat, ac alui fluorem cohibet. Ad vomitum autem compescendum post, ad fluorem vero alui suppressendum ante cibum datur. Recipit carniū cydoniorum, vapore aquae calidae dulcis coctorum ad spissitudinem vsque. Sacchari albissimi despumati, & ad iustam consistentiam cocti, añ lib. octo. Coquantur vna ad solidam consistentiam, & massa adhuc feruens super tabulam extenditur, & refrigerata in partes dissecat. Quidam octo libris carniū cydoniorum, libras sex clarificati sacchari adijciunt. Nonnulli in eum modum parant. Accipiunt cydoniorum decorticatorum, & a nucleis repurgatorum, lib. octo. Sacchari clarificati, lib. quatuor.

Coquuntur.

Coquantur cydonia per vaporem aquæ dulcis, dein vnâ cum saccharo ad iustam consistentiam coquantur.

DIA CYDONIVM COMPOSITVM.

Nicolai Præpositi.

XXI.

AD frigidam ventriculi intemperiem facit, appetentiam languentem excitat, ventriculum & iecur roborat, concoctionem & retentionem iuuat: status dissoluit, foetorem corporis remouet, & bonum odorem, pristinumque eiusdem colorem restituit. Habet carniū cydoniorum in aqua coctorum, lib. tres. Mellis despumati, lib. quatuor, & dimidiam. Coquantur simul igne lento, ad iustam consistentiam: & postquam ab igne deponuntur, priusquam refrigerentur, inspergantur subsequentes species in puluerem tenuissimum triti: nempe cinamomi, vnc. vna, & dimidia. Zingiberis, vnc. vna. Galangæ, piperis, añ vnc. dimidia. Caryophyllorum, nucis moschatae, añ drach. tres. Spicæ, ligni aloes, macis, cardamomi, añ drach. dua. Zedoariæ, drach. vna. Extendatur tota massa in tabula marmorea, prius stillatio rosarum liquore, in quo aliquid moschi solutum est, illita. Refrigerata cultello frustatim secetur. Quod si purgatorium efficere volueris, priusquam in marmorea tabula extendatur, in singulas libras inijecto scammonia probe trita, vnciam dimidiam. Subacta, in vasculum recondantur.

DIA CYDONIVM COMPOSITVM.

Nicolai Myrepsici.

XXII.

OMnia potest, quæ præcedens. Capit carniū cydoniorum emundatorū, lib. tres, & dimidiam. Zingiberis, mastiches, añ drach. duas. Cardamomi magni & parui, cinamomi, croci, añ vnc. dimidiam. Caryophylli, drach. tres. Moschi, drach. dimidiam. Ligni aloes crudi, galliæ moschatae, añ drach. vnam. Maceris, drach. vnam, & dimidiam. Spicæ, nucis moschatae, añ drach. dimidiam. Mellis optimi, lib. sex. Aut sacchari, quantum sufficit.

DIA CYDONIVM, E SVCCO CYDONIORVM.

Incerti autoris.

XXIII.

Idem potest, quod præcedens. Accipit succi cydoniorum despumati, lib. duodecim. Mellis optimi despumati. Sacchari albissimi clarificati, añ lib. duas. Coquantur simul ad iustam consistentiam, dein ab igne remotis, & adhuc tepentibus inspergantur subsequentium specierum pulueres minutissime triti, & per cribrum excussi: nempe cinamomi, nucis moschatae, añ vnc. quatuor. Caryophyllorum, zingiberis, galangæ, añ vnc. dua. Radicularum nardi celticæ, piperis nigri, ligni aloes, macis, zedoariæ, cubearum, cardamomi, añ vnc. vna. Subacta omnia, simulque mixta in vas recondantur.

DIA CYDONIVM, E SVCCO CYDONIORVM.

Galeni.

XXIII.

AD excitandam appetentiam, ijs quibus ea languet, tum ad concoctionem ciborum vtile est, ventriculoque robur conciliat. Recipit succi matorum cydoniorum^a struthiorum, ^b sextarios Romanos duos. Mellis optimi tantundem: aceti sextarium vnum, & semissem. Coctis super prunas modice, & spuma detracta, immittuntur zingiberis, vnc. tres. Piperis albi, vnciæ dua. Dein rursus simili igni recoquantur, donec mellis crassitudinem consequantur.

ANNO.

ANNOTATIONES.

^a *Struthiorū.*) Struthia cydonia sunt ea, quæ dulciora & maiora sunt, minusq; acerba. *Struthia.*
^b *Sextarios Romanos duos.*) Hoc est, uncias quadraginta mensurales. Nam sextarius Ro- *Sextarius*
 manus capit libram vnam & dimidiam, & sextami eius partem: id est, uncias mensurales *Romanus.*
 viginti. Est etiam Atticus, qui uncias decem & octo habet, vt alibi fusius diximus. *Atticus.*

DE ECLEGMATIS,
SECTIO OCTAVA.

ECLEGMA SANVM ET EXPERTVM.

Ioannis Damasceni.

I.

Vlsi, vocisq; asperitati, & raucedini, à frigiditate natæ au-
 xilio est: crassos in thorace & pulmone humores exte-
 nuat, & incidit. Habet cinamomi, hyssopi aridi, glycyrr-
 rhizæ, añ vnc. dimidiam. Zizyphorum, myxorum, añ
 numero triginta. Vuarum passarum à nucleis purgatarū,
 ficuum aridarum, palmularum pinguium, añ vnc. duas.
 Fœnigræci, drach. quinq;. Adianti, manisp. vnum. Semi-
 num anisi, fœniculi, lini, iridis, calaminthæ, añ drachmas
 quatuor. Coquantur omnia in aquæ purissimæ lib. quatuor, ad duarum libra-
 rum consumptionem. Colatum cum penidiorū lib. duabus, coquatur ad mel-
 lis crassitudinem. Postea adijciatur, minutissimè incisorum & tritorum pinea-
 rum nucum repurgatarum, drach. quinq;. Amygdalarum dulcium mundata-
 rum, glycyrrhizæ, tragacanthæ, gummi Arabici, amyli, añ drach. tres. Iridis,
 drach. duæ. Misceantur subiganturq; omnia simul celerrimè, donec albescat
 medicamentum.

ANNOTATIO.

^a *Eclegmatis.*) Eclegmata Latinis sunt linctus, medicamenta quæ linguntur ac lam- *Eclegmata*
 buntur verius, quàm deuantur. Arabibus Loch & Lohoch nominantur, vt libro tertio *Loch.*
 fusius dicemus. Veteres arteriacas compositiones vocarunt. Coctura quidem quàm Ele-
 ctuario solido vel liquido parciore, vt consistetia ipsa diluitor sit: præcipuè si pus crassum,
 aut pituita lenta è pulmone educenda est.

ECLEGMA E SCILLA.

Ioannis Damasceni.

II.

CRassos & lentos humores, quiq; in thorace difficulter concoquuntur, in-
 cidit & extenuat: ideoq; asthmaticis & difficile spirantibus auxiliatur,
 thoracisq; dolorem leuat. Capit succi scillæ, mellis despumati, añ lib. vnam.
 Coquantur ad eclegmatis consistentiam.

ANNOTATIO.

^a *Succi scillæ.*) Is verò succus à nonnullis ita colligitur. Scillas crudas tres aut quatuor *Scilla succis.*
 in partes eburneo cultello secant, dein in pila marmorea vel lapidea terunt, cum pistillo è
 ligno Guaiaco constructo: & dein succum, linteo raro eas immitentes, exprimunt.

ECLEGMA E PINEIS.

Ioannis Damasceni.

III.

Dluturnæ tussis, difficultati spiritus, & asthmatis succurrit. Humores in tho-
 race crassos incidit & extenuat. Accipit nucū pinearum, drach. triginta.
 Amygdalæ